

راهکارهای

ترویج

اخلاق و معنویت

در دانشگاه

مقام معظم رهبری

شعور معنوی و وجدان اخلاقی در جامعه هرچه بیشتر رشد کند برکات بیشتری به بار می‌آورد؛ این، بی‌گمان محتاج جهاد و تلاش است و این تلاش و جهاد، بدون همراهی حکومتها توفیق‌چندانی نخواهد یافت. اخلاق و معنویت، البته با دستور و فرمان به دست نمی‌آید، پس حکومتها نمیتوانند آن را با قدرت قاهره ایجاد کنند، اما اولاً خود باید منش و رفتار اخلاقی و معنوی داشته باشند، و ثانیاً زمینه را برای رواج آن در جامعه فراهم کنند و به نهادهای اجتماعی در این باره میدان دهند و کمک برسانند؛ با کانونهای ضد معنویت و اخلاق، به شیوه‌ی معقول بستیزند و خلاصه اجازه ندهند که جهنمی‌ها مردم را با زور و فریب، جهنمی کنند.

ابزارهای رسانه‌ای پیشرفته و فراگیر، امکان بسیار خطرناکی در اختیار کانونهای ضد معنویت و ضد اخلاق نهاده است و هم‌اکنون تهاجم روزافزون دشمنان به دل‌های پاک جوانان و نوجوانان و حتی نونهالان با بهره‌گیری از

این ابزارها را به چشم خود می‌بینیم. دستگاه‌های مسئول حکومتی در این باره وظایفی سنگین بر عهده دارند که باید هوشمندانه و کاملاً مسئولانه صورت گیرد. و این البته به معنی رفع مسئولیت از اشخاص و نهادهای غیرحکومتی نیست. در دوره‌ی پیش‌رو باید در این باره‌ها برنامه‌های کوتاه‌مدت و میان‌مدت جامعی تنظیم و اجرا شود ان شاء الله))

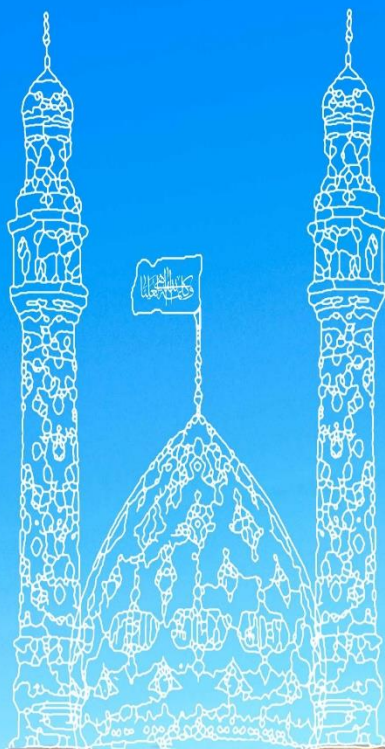

مرحوم آقای قاضی از عارفان و مجتهدین طراز اول بود

الگوی سلوک شرعی در راه خدا

مادر بین سلسله‌ی علمی فقهی و حکمی خودمان در حوزه‌های علمیه یک جریان خاص‌الخاص داریم که می‌تواند برای همه الگو باشد... این حرکت عظیم سلوکی و ریاضتی رانه با طرق من درآوردی و تخیلی - مثل بعضی از سلسله‌ها و دکائهای تصوف و عرفان و مانند اینها - بلکه صرفاً از طریق شرع مقدس آن هم با خیر ویت بالا به دست آوردند. همین سلسله‌ی مرحوم آقای قاضی همه‌شان مجتهدین طراز اول بودند.

عبدالله
رهبر انقلاب
۹۱۰/۹۱۶

(۱) دعوت از اساتید اخلاق و عرفان

اگر در پیچیدگیهای درونی و دشواریهای تربیتی انسان اندیشه شود و راهزندهای مرئی و نامرئی که در کمین او نشسته اند در نظر آیند بی تردید ضرورت استاد و راهنما در اخلاق احساس می گردد، چرا که با تکیه بر عصای عقل، استعداد و ذکاوت ذاتی نمی توان گلیم انسانی را از آب زندگی بیرون آورد و در هر حال و هوایی راه را یافت و پیمود.

چنگ زدن به دامن نوشته و کاغذ و جایگزینی آن به مقام راهنما نیز کوره راهی است که پیامد آن روشن نیست، زیرا نوشته های اخلاقی بسان نسخه ای می مانند که طبیبی برای مریضی گمنام نوشته و بدون توجه و تطبیق با حالات گوناگون هر یک از دردمندان صرفا کلیاتی را به روی صفحه آورده باشد. با نگاه کوتاه به دلیل های زیر، به این مطلب پی خواهیم برد که گسترش فضای معنوی در جامعه و دانشگاه نیازمند استاد اخلاق و سلوکی می باشد

(۱) ماهیت دستورهای اخلاقی و سیر و سلوک اسلامی به گونه ای است که نیازمند استاد و راهنمای متخصص است، زیرا نظام اخلاقی اسلام مانند فقه و عقاید، فقط کلیات و سر خط مباحث و موضوعات آن در منابع دینی آمده که برای تبیین و دستوری شدن آنها نیاز به تحقیق و پژوهش های اساسی است تا تطبیق آنها با حالات و شرایط بسیار گوناگون انسانها ممکن شده و رهگشا گردد و روشن است که این کار- تطبیق و پاسخ گویی به نیازهای گوناگون - جز با همراهی استاد و راهنمای متخصص ممکن نیست.

(۲) سیره عملی انبیاء و اولیای الهی نیز نشانگر لزوم استاد و راهنمای اخلاقی است چنانکه بدون استثنا پیامبران و امامان معصوم (علیهم السلام) یکی پس از دیگری رسالت انسان سازی و تهذیب نفس را به عهده داشته و در این رسالت، محور بوده اند. از این روی نخستین و تواناترین استادانی که به ابلاغ و تبیین دستورات اخلاقی پرداخته و آن را جزء رسالت خود دانسته اند پیامبران خدا و سفیرای الهی بودند

(۳) نیاز آدمی به معلم و پیروی از راهبر - به ویژه در زمینه های معنوی - یک نیاز

طبیعی و عمومی است. هر کس توان رسیدن به هرگونه کمالی را ندارد و نمی تواند شخصیت خود را خود به خود به ثمر رساند و از آن روی که دشواری های فراوانی در پیمودن راه انسان شدن وجود دارد و رهرو در اثر غلبه طبع و کسالت و وسوسه های نفسانی، جاذبه ها و لذایذ مادی، تعلقات عاطفی و غریزی و ... هر آن ممکن است که حرکت را رها سازد و یا به انحراف کشانده شود به راهنما نیازمند است. وجود مشاور و کوکب هدایت در این گونه موارد می تولند عامل مهمی برای آرامش اطمینان و رهایی از بندها باشد، پشت و پناه گردد و در حقیقت خود راه شود و گرگهای نفسانی و شیطانی را از یوسف جان برهاند. گذشته از اینها آدمی همواره در گیرودار شناخت صواب از خطا و درست از نادرست است. دانای توانا می خواهد که پاسخ دهد و «فرقان» شود. از حالات و مراتب راهرو خبر گیرد و مبادی القاءات گوناگون را بر وی بشناساند. اگر صرف عقل با مدد مطالعه آثار می توانست درست را از نادرست روشن سازد و گام به گام چراغ هدایت رونده شود نباید در زندگی آدمی شاهد هزاران گونه ناگواری باشیم.

امام خمینی در ضرورت استاد و راهنمای اخلاقی می فرماید:

((لازم و ضروری است که این عمل میزان مدارا با نفس و اندازه نیاز واقعی آن به لذتهای حلال با نظارت و مراقبت و دستورالعمل مردی کامل و راهبری دانا و توانا که دلیل راه باشد انجام گیرد.))

4-هنگامی که در تاریخ حوزه های علمیه و سرگذشت مسلمانان می نگریم هر جا خودسازی و تربیت نفس تحت کنترل و راهنمای انسانی کامل و توانا انجام گرفته است سلسله نورانی و فروزانی را در آسمان دانش و آدمیت به جای گذاشته است. چنانکه در یکی دو قرن اخیر راهنمایان و رشد یافتگانی را می یابیم که با مراقبت و تدبیر، فرزندان زمان را با معیارهای صد درصد شرعی پدید آوردند. همان گونه که مرحوم حاج ملاهادی سبزواری و سیدصدرالدین کاشف به تربیت سیدعلی شوشتری می پردازند و ایشان به تربیت آخوند ملاحسینعلی همدانی و شیخ انصاری می پردازد و آخوند بزرگانی مانند: میرزا جوادآقای ملکی تبریزی، شیخ محمد بهاری، سیداحمد کربلایی، شیخ علی قمی، سیدمحمد سعید حبوبی، سیدعبدالحسین موسوی

لاری، میرزا علی آقای قاضی و ... را شکوفا می سازد مرحوم میرزا جواد آقا ملکی و شاه آبادی، لقمان حکیم زمان (امام خمینی) را راهنما می شوند، مرحوم قاضی علامه طباطبائی را هدایت می کنند، اما آنجا که افرادی خودسرانه و با طبل استقلال به تربیت نفس و پرواز ملکوتی پرداخته اند صدها مورد ابهام و پرسش را باعث شده اند. آری آن که از راهبری بهره نگیرد واز پرتو تعلیمات دانشوری برخوردار نشود مانند درختی می ملند خودروی و بی بار، درختی که برگ می آورد ولی میوه نمی دهد مانند درختان جنگل که اگر باری هم داشته باشند طعم میوه درخت تربیت شده و باغ را ندارند.

عارف بلند پایه حاج میرزا علی آقای قاضی استاد اخلاق علامه طباطبائی می گوید:

((کسی که طالب راه سلوک طریق خدا باشد اگر برای پیدا کردن استاد این راه نصف عمر خود را در جستجو و تفحص بگذارند تا پیدا کند ارزش دارد و کسی که به استاد رسید نصف راه را طی کرده است.))

در سطح کشور دانشگاه های موفق هستند که به واسطه ورود فضای استاد اخلاق، تحول معنوی خوبی را ایجاد کرده اند، اما دفاتر باید مراقب دکان داران و فرق احرافی در این امر نیز باشند.

حضرت امام می فرمایند: ((مسیر سیر و سلوک الی الله را باید همه ی مردم طی کنند))

باتوجه به اهمیت اخلاق در دانشگاه باید اولاً باید این مسیر توسط دفاتر اشنایی اجمالی صورت گیرد ثانیاً فضا سازی جهت پذیرش استاد اخلاق را به وسیله قالب های مختلف فراهم آورد (صفحات آخر)

۲) شناخت دستورات خدا به دانشجویان

از دیگر لوازم رسیدن و گسترش معنویت، شناخت دستورات خدا می باشد که این مرحله بعد از شناخت و ایمان به خدا و شناخت فرستادگان الهی می باشد زیرا برای بدست آوردن دستورات الهی باید فرستادگان الهی را بشناسیم تا بعد به رسالت آنها پی ببریم و در زمان غیبت امام معصوم (علیه السلام) به شائن و رسالت علما و فقهای عظام واقف گردیم.

(۳) گسترش فضای عقلانی دانشگاه

عقل، همان پیامبر همراه هر انسانی است که می تواند برخی از امور خوب را تشخیص بدهد و انسان را به سمت آن راهنمایی کند، انسان برای رسیدن به معنویت باید از عقل و خرد خود بهره بگیرد و آن را به وسیله سخنان قرآن کریم و اهل بیت عصمت و طهارت رشد و پرورش بدهد.

البته عقل در صورتی انسان را به سمت بهشت می برد که در فضایی سالم رشد کرده باشد و معلوماتی که در اختیارش قرار گرفته است از دین خدا سرچشمه گرفته باشد، دین خدا مانند خورشیدی است که عقل را شارژ می کند و اندوخته های او را به سمت معنویت سالم رهنمون می سازد و آن را به کمال می رساند همان گونه که امام حسین (علیه السلام) می فرماید: (عقل جز با پیروی از حق کامل نمی شود) برگزاری سیرمطالعاتی کتب اعتقادی همچون شهید مطهری و مصباح و سایر بزرگواران در این مساله یاری گر پیشرفت معنوی جامعه دانشگاه می باشد.

(۴) برگزاری همایش و مراسمات نشاط معنوی

یکی از مهمترین برنامه های معنوی در همه ی سنت های عرفانی و ادیان، تجمع ها و گردهم آرائی هایی است که با اجرای برنامه های عملی خاصی همراه است. افراد وقتی

در جمع قرار می گیرند، انرژی و نیروی مضاعفی را تجربه می کنند که در اثر نزدیکی جسم ها، فکرها و پیوندهای عاطفی پدید می آید. برای تقویت معنویت، این اجتماعات، ضروری و برای ترویج معنویت، حضور در برنامه های جمعی بسیار موثر است. در اسلام بیش از سایر سنت ها و ادیان از این ظرفیت استفاده شده و مردم روزی چند بار کنار هم جمع می شوند و مجموعه ای از مراقبه های بسیار بزرگ را که می تواند روح انسان را سیر دهد و به اصل خود نزدیک سازد و به معراج ببرد، انجام می دهند.

گذشته از این، گردهم آیی بزرگ تر هفتگی و همایش های بسیار با شکوه سالانه در مراسم حج و نمازهای عید، حس زیبای معنوی را در مسلمانان زنده و تازه و بالانده می سازد. افزون بر این، در بین شیعیان، مناسب های ولادت و شهادت امامان فرصت های مضاعفی را برای این امر فراهم کرده است.

امروزه، مقتضیات روزگار ما تغییر کرده و این گردهم آیی ها می تواند به صورت های تازه تری برگزار شود. همچنین فنون هنری در استفاده از نور و صدا می تواند در ارایه ی جذاب و برگزاری موثرتر این گونه مراسم به کار گرفته شود. مثلاً جشن میلاد امام زمان در یک تالار بزرگ، همراه با اجرای موسیقی سنتی و معنوی و ارایه ی یک سخنرانی بینش بخش و انگیزه ساز، می تواند اثری ماندگار و تجربه ی معنوی خاطره انگیزی در فضای دانشگاهی داشته باشد.

(۵) برگزاری دوره های آموزشی مراقبه های شرعی

گنجینه ی بزرگ شریعت که هر عمل کوچکی در آن گوهری گران بها، مراقبه ای بزرگ و پلی به سوی عالم غیب و معنا و ملکوت عالم است، با تأسف و سوگ بسیار، دست نخورده مانده و کسانی که به آن عمل می کنند به این گنجینه دست می کشند و گوهری بر نمی دارند.

قرلث قرآن و تکرار کلمات خداوند، واژگان و معانی بلندی که از حقیقت نامتناهی نور و قدرت و عشق و زیبایی جاری شده، اگر با کمی توجه و آمادگی انجام شود، اگر چه به اندازه ی یک سطر خوانده شود، انسان را از تاریکی ها خارج کرده و از عشق و روشنایی سرشار می سازد.

وضو از دل انگیزترین مراقبه هایی است که رحمت بی کران خداوند را در صورت آب، که مظهر رحمت و لطافت است، به حس بشر می چشاند و هستی او را در پاکی و صفا غرق می کند. همچنین سجده و سایر اجزای نماز، عشق بازی زن و مرد در نهاد خانواده که سرشار از آیات مودّت و رحمت الهی است، نگرستن به پرندگان و ستارگان و گیاهان و روز و شب و آسمان و زمین که همه و همه نشانه های قابل تفکر خداوند است، مراقبه های تحول آفرینی را رقم می زند که برای بهره بری از آنها باید برنامه های آموزشی موثر و دل پذیری طراحی و ارائه گردد.

دوره های آموزشی این مراقبه ها را می توان به صورت همایش های بزرگ در مناطق زیبای طبیعی و یا تالارهای بزرگ با استفاده از نور و صوت مناسب در حین آموزش و اجرا برگزار کرد. مثلاً آموزش مراقبه ی تفکر در آفرینش و نموده های خلقت یا مراقبه ی عشق برای همسران، به ویژه زوج های جوان، در محیط باز طبیعی و مراقبه های نیایش، نماز و غیره در تالارهای مناسب قابل اجراست.

مباحثی نظیر معنویت و شادی، معنویت و خلاقیت، معنویت و موفقیت و غیره نیز در قالب همایش و به طور فاخر و هنرمندانه قابل اجراست.

به صورت مختصر و در قالب های دیگر می توان راهکار های زیر را ، قالب های افزایش فضای معنوی دانشگاه برشمرد:

- ✓ شناسایی ابتلائات عام معنوی و اخلاقی دانشگاه و برنامه ریزی جهت آسیب زدایی در محورهای شناخته شده باهمکاری مرکز مشاوره دانشگاه
- ✓ الگوسازی و بازنمایی شخصیت های برجسته ی اخلاقی و معنوی و انتشار زندگی نامه ی آنها
- ✓ توزیع کتب و نشریات معنوی جذاب، در سطح دانشگاه.
- ✓ استفاده از فضای مجازی با محوریت کلیپ در جهت توسعه ی معنویت در فضای دانشگاهی
- با تولید و پخش برنامه هایی با مضامین معنوی و زیر نظر کارشناسان دفاتر نهاد مقام معظم رهبری
- ✓ استفاده از ابزار پر نفوذ هنر در ارتقای سطح معنوی دانشگاه با همکاری دانشجویان رشته هنر و دعوت از هنرمندان (شاعران، خطاحان، داستان سرایان، فیلم سازان، خوش نویسان) برای تولید فیلم، رمان، داستان، تابلوهای نقاشی، طراحی، خوشنویسی، پویانمایی (انیمیشن) و سرود، با موضوعات معنوی.
- ✓ جهت دهی معنوی به اوقات فراغت دانشجویان با همکاری فرهنگی خوابگاه و فرهنگیاری دانشگاه

✓ برگزاری جلسات مشاوره با بهره گرفتن از فنون روانشناسی اجتماعی و تکنیک های تبلیغاتی برای ترویج معنویت اسلامی.

✓ تشکیل اتاق فکر اساتید معارف جهت بهینه سازی متون درسی اخلاق و عرفان اسلامی در دانشگاه.

✓ تدوین منشور اخلاق برای سطوح مختلف دانشگاهی و تلاش برای اجرای آن و التزام بدان.

✓ ایجاد مجتمع های فرهنگی تفریحی با جهت گیری معنوی و تربیتی در دانشگاه همچون مدارس قرانی(دانشگاه تهران).

✓ تأسیس مؤسسات و مراکز مطالعاتی و حمایت از هسته های مطالعات معنوی.

✓ بهره گیری از ظرفیت های بی نظیر مساجد، هیأت و مراسم مذهبی برای ترویج و تعمیق هر چه بیشتر هنجارهای معنویت ناب اسلامی.

✓ برگزاری دوره های تربیت مربی عرفان و اخلاق برای ائمه ی جماعات و تأکید بر جهت دهی بیش از پیش ظرفیت های محراب و منبر به سوی تربیت اخلاقی و تزکیه ی نفوس.

✓ برگزاری هیات ها و مراسم هفتگی جهت بسترسازی برای ارادت ورزی بیش از پیش دانشجویان به اهل بیت عصمت

✓ اجرای مسابقات کتاب خوانی، مقاله نویسی، عکاسی، شعر و ... با مضامین معنوی در سطح دانشگاه

- ✓ تهیه ی سبد فرهنگی (مشمول بر کتاب و اسلاید و نرم افزار و کاست) با مضمون تجربه های عینی و قصه های مستند و معتبر در رابطه با مسایل معنوی و ترویج آنها در محیط های مختلف دانشگاهی در قالب رزق معنوی
- ✓ شبکه سازی روحانیت دانشگاه به منظور تسهیل ارتباط های چهره به چهره با شخصیت های معنوی و در معرض انظار و افکار عمومی قرار دادن رفتار آنها.
- ✓ ترویج فرهنگ امر به معروف و نهی از منکر و نظارت عمومی، ایجاد حساسیت ارزشی و پرورش روحیه ی مواجهه با عوامل آسیب زای بهداشت روانی و اسباب تهدید سلامت معنوی جامعه از طریق تشکیل تیم های گسترده ی کارآمد و آموزش دیده ی امر به معروف و نهی از منکر در بین دانشجویان و از جنس دانشجویان
- ✓ تجلیل از شخصیت های اخلاقی و معنوی دانشگاهی با ذکر شاخصه های برتری آنان.
- ✓ - اطلاع رسانی مناسب به دانشجویان در خصوص مناسبت های ملی و مذهبی دانشگاه
- ✓ انسجام دستگاههای فرهنگی و مهندسی فرهنگی جهت ارتقاء معنویت در دانشگاه
- ✓ تعمیق باورهای دینی و انقلابی جهت ارتقا معنویت انقلابی دانشجویان
- ✓ دیدار از خانواده شهدا و خانه سالمندان

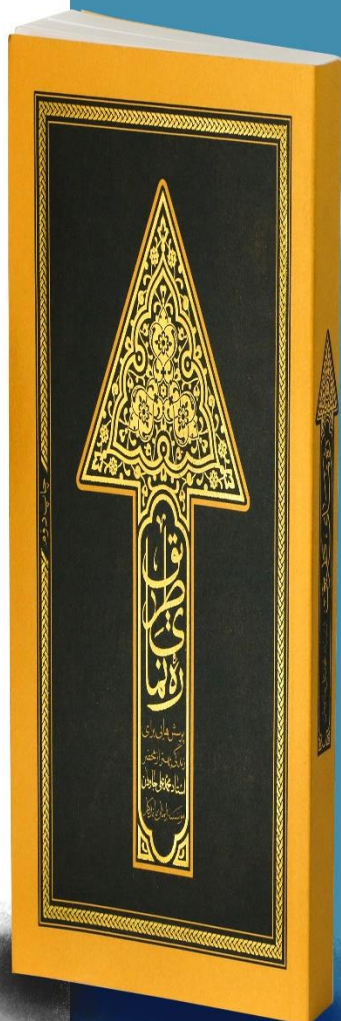
متن تقریظ رهبر انقلاب بر کتاب
«ره‌نمای طریق»، نوشته آیت الله جوادان

بخش عمده‌ای از کتاب مطالعه شد
مطالب سودمند بسیاری در آن هست که برای جوانان
دانستن آنها لازم یا راهگشا است.
خداوند به همه‌ی آنان توفیق دهد
و مؤلف محترم را محفوظ بدارد بمنتهی و کرمه.

حرر/ ۱۳۹۷

بخش عمده‌ای از کتاب مطالعه شد،
مطالب سودمند بسیاری در آن هست که برای جوانان
دانستن آنها لازم یا راهگشا است.
خداوند به همه‌ی آنان توفیق دهد
و مؤلف محترم را محفوظ بدارد بمنتهی و کرمه.

- مرداد ۱۳۹۷

معرفی کتاب «ره‌نمای طریق»

نوشته آیت الله محمد علی جاودان

کتاب «ره‌نمای طریق» مشتمل بر ۵۸۰ سؤال پرسیده شده از آیت الله جاودان و پاسخ‌های ایشان است که توسط موسسه‌ی «ایمان ماندگار» تهیه و منتشر شده است. سوالات این مجموعه طی ۵ سال از سوی مردم به خصوص جوانان و از طریق پایگاه اینترنتی آیت الله محمد علی جاودان مطرح شده و پس از چند مرحله انتخاب، تصحیح و تحقیق توسط محققین، در بخش‌ها و موضوعاتی متنوع چاپ شده است. پرسش‌های اخلاقی، عبادی، تحصیلی، قرآنی، مسائل ازدواج و خانواده و مسایل فرهنگی... در این کتاب مطرح شده است.

ویژگی‌های کتاب:

۱. پاسخگویی به خلأهای روز جامعه
۲. تأمین محتوای فرهنگی متناسب با نیازهای جوانان
۳. ارائه‌ی سبک زندگی متناسب با نیازهای اجتماعی
۴. ارائه پاسخهای کوتاه، مفید و کاربردی به سؤالات
۵. تطبیق جواب‌ها با آیات و احادیث توسط محققین

شناسنامه کتاب:

عنوان: ره‌نمای طریق، پرسش‌هایی برای زندگی بهتر
مؤلف: محمد علی جاودان
ناشر: موسسه ایمان ماندگار
تاریخ چاپ: ۱۳۹۴
تعداد صفحه: ۵۶۰